

Intervju med finska krigsbarnet Anja Svensson, Varberg.

Född i Sodankylä, Finland.

Berättar om sin upplevelse som finskt krigsbarn i Halland.

Intervjuare: Anna Lindqvist, Hallands bildningsförbund. Halmstad 2017.

Förkortningar: AS= Anja Svensson, AL= Anna Lindqvist

Dialektala uttryck och talspråk:

Eh= talspråk

Yes= ja

Bärde= bar/lyfte

Tatt= tagit

Årena= åren

Laggårn= ladugården

Minun tyttö= Min flicka

Äiti= Mamma

Asunut täällä= bodde här

Kyllä= jodå

Svårgädd= svår att gå i

Krigena= krigen

Mornen= morgonen

Inspelning 1

AL: Ser om vi har nått ljud. Eh, nej jag fick ju ditt namn av en Karin.

AS: Ja, det var Karin Tege..? (Stigedal)

AL: Ja, hon hade vart på en föreläsning som jag var på.

AS: Jaså.

AL: Med Aira Bengtsson.

AS: Ja, ja. Ja hon sa det ser du. Så frågade hon mig det, ett litet tag sen.

AL: Eh, vi kan börja, jag har en sån här del där jag behöver namn och lite uppgifter.

AS: Mm.

AL: Så Anja Svensson.

AS: Ja, jag hette ju, detta heter jag nu.

AL: Mm. Och innan var det?

AS: Anja Korhonen.

AL: Yes, ska vi se.

AS: Korhonen.

AL: Och du är född?

AS: 1941.

AL: 1941. I vilken ort?

AS: Sodankylä, Finland.

AL: Och du kom till Sverige första gången?

AS: 1944.

AL: 1944. Och bostadsort i Sverige då?

AS: Ja, sen har jag bott i Sverige sen 44. (1944)

AL: Ja, och du kom först till Halmstad?

AS: Ja, jag kom till Halmstad först.

AL: Mm.

AS: Och det var ju på västkusten och sen kom jag till mitt fosterhem i september.

AL: I september, och det var i Frillesås?

AS: Frillesås.

AL: Just det. Och sen adress och sånt kan jag fylla i. Eh, jag har lite olika frågor, alla passar inte in på alla och...

AS: Nej, jag får väl se vad du...

AL: Sen kanske du har berättelser som täcker in vissa frågor så det är inte säkert att jag ställer dom i kronologisk ordning heller.

AS: Nej, nej.

AL: Så mina första frågor är vad du minns från Finland. Nu var ju du rätt liten, när du kom hit.

AS: Ja, men det jag minns är ju lite när vi åkte igenom Övertorneå.

AL: Mm.

AS: Då tyskarna, dom brände ju ner hela alltet när vi åkte igenom där. Eld, som jag har, som jag har på min näthinna. Hur det brände, när vi åkte igenom mot Haparanda, mot Sverige.

AL: Mm.

AS: Det är det jag minns där. Och sen är det ju då i själva Finland, det är ju med hur de bombade och allt sånt där. Det var jag ju väldigt rädd för.

AL: Mm.

AS: Sen när jag kom till Sverige...

AL: Ja.

AS: Var jag ju rädd för, då kunde en ju höra en flygmaskin, då gick jag och slängde mig i ett dike.

AL: Mm.

AS: Låg där till, alltså det var dom ljuden man hade och så.

AL: Ja.

AS: Så då fanns dom, det finns ju kvar, fanns ju kvar.

AL: Ja.

AS: Ja, och allt annat, eld och sånt var jag väldigt rädd för. Det räckte ju med att åskan gick, så fruktansvärt rädd.

AL: Mm.

AS: Och det var jag ju väldigt länge och var väldigt orolig, upp till tioårsåldern.

AL: Ok.

AS: Ja. Men det är klart att det, jag reagerade ju även nu, när det, om det säger, det smäller till. Ögonblickligen, då blir jag så, så du vet, man duckar.

AL: Ja.

AS: Så att jag har lite så där skador på sätt och vis, på lång sikt. Det finns fortfarande kvar här, i huvudet. Men dom är ju inte så alls starka, men alltså dom blir påmind, alltså om det skjuter och sånt. Och det, det blir jag påmind.

AL: Ja.

AS: Så det tycker jag inte om.

AL: Nej, det förstår jag. Det sitter i.

AS: Ja, ja, ja just det så, mm.

AL: Mm. Så då kan man säga att dina första minnen är av, av bomber och eld?"

AS: Ja, bomber och eld. Ja, så där och vi fick ju fly, mamma fick ju fly med oss, med min bror och jag och några, till såna här skyddsrum.

AL: Ja.

AS: Det var ju mycket, det gick ju larmen, så fick dom ju iväg. Men det minns jag inte så mycket av. Men alltså just det här med flygmaskinerna, men dom där sirenerna som gick och dånet av en flygmaskin. Det satt ju starkt kvar.

AL: Mm, ja.

AS: Så att det, och det var ju fortfarande när jag kom till Sverige.

AL: Mm, vad sa folk här i Sverige?

AS: Ja, dom, det är klart, dom förstod ju att det var inte lätt, att det var ju inte lätt för mig och komma till nya människor om man säger.

AL: Nej.

AS: Så, helt, jag blev buren upp där i den trappan där. Som vi har där. Det var den som jag har väldigt starka minnen ifrån den. Det är min gård. (Anja visar ett foto på gården)

AL: Ja.

AS: Det är min, där jag växte upp, alltså jag kom till den. Det är ju den trappen, där är jag lite äldre, den trappan. (Anja visar ett foto) Hon hette Karin Sandklef, som bar upp mig, och så var det en annan som jobbade genom Rädda Barnen.

AL: Ja.

AS: Och hon stavade Sandklef men f då det sista. Där, ja så det var dom som skötte om mig och bärde upp mig, för, då skrek jag. Det minns jag så väl, hur jag skrek och sparkade, jag ville inte in där.

AL: Nej.

AS: Så, och så var där ju massa människor där inne, det var ju dom som skulle passa mig och bli mina fosterföräldrar och allt. Så, så dom stod ju där och så tog emot mig och det. Så vet jag att jag vågade, ville inte ha några kvinnor till att lägga mig. Bara för att dom hade varit lite hårda nere i Halmstad, mot oss.

AL: Ja.

AS: Men jag minns inte just att det var mot mig men jag har pratat med, vi har ju haft finska förening, så då har jag varit med några år då när dom hade det. Men det är slut för länge sen. Det var Halmstad och det var Falkenberg och Varberg som var med i det och då var jag med där för att få lite uppgifter.

AL: Ja.

AS: Och det, och då var det ju dom som var lite äldre än jag, dom hade, sa det att dom hade inte vart snälla. Om inte vi skötte oss eller så, så fick vi pisk, egentligen. Så att dom agade oss lite. Men jag minns inte det, men att.

AL: Mm, och det var på barnhemmet?

AS: Ja, det var där nere.

AL: I gamla rådhuset?

AS: Jag vet inte var jag kom ner, vad det hette. Det har jag inte tatt reda på. Men det var ett barnhem som fanns nere i Halmstad.

AL: Mm. Minns du om det var nära vatten, Nissan?

AS: Nej, nej, det kan jag inte säg, vet du.

AL: Nej.

AS: Men för, sen har ju inte det varit tal om heller. Sen man kom till ett nytt så blev det ju inte pratat om hur det var, sen.

AL: Nej.

AS: Nej. Så det var ju så.

AL: Mm.

AS: Mm, så att. Men jag vet att jag hade ju mina kläder när jag skulle lägga mig. Så var det ju ingen som fick ta dom utan, då minns jag så väl att jag hade ju kängor och jag hade en overall så jag hade ju lite kläder då. Det la jag i den här barnsängen jag hade fått. Så det la jag jämte mig, för det var mitt. Det var liksom allt, det enda jag hade. Och se alla dessa människor, det sitter där liksom än. Men inte nu längre, men jag minns det ju väl.

AL: Mm.

AS: Men så där, det var, det var ju mycket svårt för många barn alltså, som komma så här. Det är, så tänker man ju nu på dessa krig som är nu, dom hör detta, bomber och barn och allting. Det, man har ju så man vet ju hur det är.

AL: Ja.

AS: Så det, som dom som säger det, alla kommer hit och dom kommer dit, men det kan man inte säga för dom flyr ju från något som, annars hade ju jag inte levat.

AL: Nej.

AS: Då hade ju, det var ingenting kvar mer än kyrkan i min hembygd, Sodankylä.

AL: Det är så...

AS: Ja, så att det är man tacksam för, jag kom en räddning, som man kom. Även det kan vara svårigheter också, men man vänjer sig och man blir ju hemmastadd sen. Det går ju med åren sen.

AL: Mm, visst.

AS: Ja.

AL: Men du sa du fick fly med din familj, hur såg din familj ut i Finland?

AS: Ja fly, det vet, det vet, men mamma bodde ju nånstans. Men det är därför det blev bombat överallt där så kom dom väl längre ut i Finland, där inte kriget gick. Det gick över Salla, och Rovaniemi och där, rakt över stråk över där, så. Och då fick dom ju fly, och där var lite lugnare, så att.

AL: Ja, du sa du hade en bror också.

AS: Jag hade, han kom på samma gång hit, min, han är två år äldre än jag då.

AL: Mm.

AS: Han hette Olavi Westlund. Så han kom hit till Varberg.

AL: Ja.

AS: Så han kom till en familj, en kristen familj. Och det gjorde jag ju också.

AL: Mm.

AS: Så att vi träffas ju sen, mina fosterföräldrar och hans dom kom överens att vi skulle inte skiljas så fast vi bodde på två ställen. Så, så åkte vi till varandra och föräldrarna följde med och vi hälsade på, så här så det höll på. Jag hade ju kontakt med honom tills han dog, för hans fosterföräldrar dog ju tidigare. Och sen har jag ju haft umgänge med honom, han bodde ju här hela tiden i Varberg.

AL: Mm.

AS: Och sen när jag flyttade hit så var det ju, var det ju nära, och hälsa på.

AL: Mm.

AS: Så vi hade ju fin kontakt, men han dog 2000.

AL: Ok.

AS: Ja.

AL: Men det måste betytt mycket och kunna, att ni fick träffas?

AS: Ja, jo, det var det ju, för, så att. När jag var barn och, ja vi började redan när jag var fyra, fem, sex år, i början. Så fortsatte vi ju, och när dom dog så sa föräldrarna så, för hans fosterpappa dog då 55 tror jag, han dog. (1955) Och sen levde hans fostermamma ett tag till så att då hälsade vi ju på och så körde vi ju ut med henne och min bror och så. Så bilade runt med dom lite här.

AL: Mm.

AS: Så att, vi hade fin kontakt även med fostermamman, och pappan då. Men så eftersom dom var ju äldre, dom var ju äldre som dom är när dom tog barn, jag tror min mamma var 54.

AL: Mm.

AS: Pappa var 56 eller nått sånt. Så dom var ju inte så unga, om man säger. Men hon var ju, som skulle haft mig, hon var ju, hon var ju bara 38 år när hon dog.

AL: Mm.

AS: Och jag var tio, så det, men så blev ju han änkeman och då, han bodde ju på den gården, för han hade ju den, för dom bodde i en liten stuga bredvid där.

AL: Ja.

AS: Så vi hade liksom, vi åt ihop och allting. Så vi hade ju väldigt och så hon skötte mig när jag, när jag skulle till skolan, och kammade mig och satte upp flätorna och allting.

AL: Mm.

AS: Så att jag menar, det var ju som, tog ju det som sitt, för dom hade inga barn.

AL: Nej.

AS: Nej.

AL: Och hur länge var du där, första familjen?

AS: Ja, jag, men dom, jag var ju där hela tiden. Dom bodde ju i stugan bredvid.

AL: Ja, så det var samma gård.

AS: Ja, och så när hon dog, du vet, så då fortsatte han bo kvar där.

AL: Ok.

AS: Han skötte gården.

AL: Ja.

AS: Med sin svärfar.

AL: Mm.

AS: Och så hade han en bror på andra sidan ån där, så dom, dom hjälpte för det var, dom gifte sig med varsin par syskon.

AL: Ok.

AS: Så att därför umgicks de här, hela alltet. Så var det bara den ena hon, den yngsta då, eller ja, hon fick fyra barn. Så det är den, de är dom fyra som jag har umgänge med nu. Som är de yngre, men dom börjar bli gamla också, den äldsta blir ju 68 nu.

AL: Mm.

AS: Så att, då när man var, dom är ju där alla, du kan ju titta där, hela den har jag en grupp där som jag, är mina då. (Anja hänvisar till foton i hyllan) Så blir det ju, så får det bli.

AL: Ja.

AS: Så det är ju den gården jag växte upp. I det där kastanjeträdet som står där med gaveln av laggårn den. Där var jag och lekte med Karin Sandklefs dotter, hon hette Inger. Ja, och där satt vi uppe i träd, träden och lekte med, på varsin gren, där uppe. Det var ingen som såg oss där uppe. (Skratt)

AL: Nej, kan jag tänka.

AS: Hade väl väldigt roligt om man säger så.

AL: Mm.

AS: Ja.

AL: Vad heter gården?

AS: Berg, heter det.

AL: Berg. Men då reste du och din bror hit samtidigt.

AS: Ja, men jag minns han inte. Jag minns han inte, när vi åkte ihop. Det gjorde jag inte, men att det sen när vi klart dom talade om att det var min bror, förstod man ju det sen. Sen var ju så, så att det var ju jätteroligt, så att det var. Sen har jag ju fler syskon i Finland, har ju, har ju två systrar där också hade jag ju, har jag ju, den äldste brodern lever inte längre. Han dog 2012, dog han.

AL: Mm.

AS: Så att, det började nu, för att han var ju över 80 år just nu, där, så att det är ju det. Han var född, vi är ju olika, vi blir ju äldre och äldre.

AL: Ja.

AS: Och sen har jag då dom, den ena systemen, den äldsta som är där hon är född 44. (1944)

AL: Mm.

AS: Så att vi också då Mirja där, hon kom ju till liksom, Mirja och Lauri, där dom är födda efter kriget. Det var ett annat förhållande som mamma hade då. Men fyra var under kriget.

AL: Mm.

AS: Två, två pojkar och två tjejer.

AL: Mm.

AS: En tjej blev, ja det blev ju jag, två då ja. Fyra är vi då.

AL: Fyra syskon.

AS: I kriget, under själva kriget. Och sen detta var 54, och 50 föddes dom sen. (1954, 50) Så det var ju, då var ju kriget slut, tog ju slut 45. (1945)

AL: 45, så ni var sammanlagt?

AS: Sex var vi, med så, mina två halvsyskon.

AL: Mm.

AS: Så att, ja, vi har ju, jag har träffat alla mina syskon genom att jag, min mamma har ju vi letat upp sen. Så att, jag visste ju att jag hade en mamma nånstans, men när jag sen efter åren har gått, i barnaåren så blev inte mer att vi fortsatte så här. Det tog slut, kontakten. Och sen var ju då när jag hade gift, gift mig. Så att, jag hade inte gift mig första gången jag var där. Jag började resa till Finland 70. (1970) Och då började jag leta efter mamma. Hittade henne inte.

AL: Ok.

AS: Sen åkte vi upp året därpå 71. (1971) Och då gick vi in på en pastorexpedition och då fick jag reda på hur, att hon fanns i livet, och så.

AL: Mm.

AS: Och så mina syskon fick jag på, uppskrivet och så. Så att, men ville vi fann henne då, så fann vi henne.

AL: Mm.

AS: Så det var ju väldigt fint och hon tog väl emot mig, hon öppnade armarna, som en säger. Så att, mötet blev bra fast vi inte visste om varandra när jag började, gick in där på, hon bodde på ålderdomshem där uppe.

AL: Ok, mm.

AS: Men att eftersom jag inte, men jag hade meddelat, eller jag visste inte, talade inte om nånting, vi hade inte pratats vid. Alla dessa år sen, efter 48. (1948)

AL: Nej.

AS: Utan så att, och så då bara helt plötsligt liksom, tänka att vi kunde kanske, när vi åkte igenom där. Kunde man ju, då fick jag en snilleblix, att det kanske jag kunde gå och söka där då. Det var helt plötsligt, det hade aldrig beräknat när jag åkte härifrån.

AL: Nej.

AS: Att jag skulle söka upp nån, mamma. Men att det var bara när jag kom. För att min man han skulle tanka bilen och då var det i Sodankylä, så sa jag, här har jag, här är ju jag född, sa jag.

AL: Ja.

AS: Jaha, jahaja, men då kanske jag skulle kanske gå, åka in då till samhället. Så gå in där och då pratade, talade dom ju om, jag fick sån här, en lista på hur det var.

AL: Mm.

AS: Med mina syskon och allt, och mammas födelse, hon var ju född 11. (1911)

AL: Mm.

AS: Så att hon blev 93 och ett halvt år, så när hon dog.

AL: Ja, ja. Vad hette hon?

AS: Tyyne Korhonen, hette hon också. Med två y.

AL: Med två y?

AS: Y, ja.

AL: Så det var, det var en slump lite att du...

AS: Ja, att vi, det var inte alls tänkt när jag åkte härifrån, alltså det var bara att jag, vi hamnade, vi skulle åka till Norge. Så tog vi vägen igenom Finland. Och så körde vi där. Och det var, då var det ju, först var det ju 71, och sen var det ju 70 först, då hittade vi ju inget. Men 71 då åkte jag igen, för att jag tänkte, vi måste söka vidare när jag ändå hade försökt och fått reda på att hon fanns nånstans. (1970, 71)

AL: Ja.

AS: Så då, då hittade jag henne då, 71. (1971)

AL: Men du sa att ni, ni förlorade kontakten 48? (1948)

AS: Ja, 48, det blev så för att jag var ju inte så väldigt medveten om hur mina fosterföräldrar, men dom höll ju den kontakten. Dom skickade paket och du vet, det var kaffe och sånt där som. Det var ju väldigt ont om mat där, nu då, efter kriget och allt. Och det så att då gjorde vi det och höll på med det ett tag. Men sen helt plötsligt så blev där ju slut på det, jag, jag har ingen förklaring på varför, men det tog slut det här.

AL: Mm.

AS: Vi kunde, dom kunde ju inte finska och så. Det kunde ju inte jag heller då så. Så att, och mamma kunde ingen svenska, så att vi hade ju alltid tolk i början.

AL: Mm.

AS: Men sen, nu när jag blev äldre, när jag kom. 70, ja, 70 talet då börjar jag gå finskakurs här på ABF.

AL: Mm.

AS: Jag tyckte det var så konstigt, svårt att inte kunna säga nånting, lite, några fraser kunde jag, men att allt titta på. Men man vill ju ha lite mer så man kunde sitta och prata med mamma lite och klara sig däruppe.

AL: Mm.

AS: För det var ju inte många, mycket svensktalande där, det var mest finska, men nu är ju det inga problem. Nu behöver man ju inte kunna så mycket finska, men jag lärde mig det och skriva det så att dom kunde förstå mig, och så översätt dom själv. Så att jag, annars i början hade jag ju tolk och skickade iväg, fram och tillbaka. Tyckte det var så opersonligt.

AL: Mm.

AS: Så att jag tog det steget och det, det var bra att jag gjorde det.

AL: Mm.

AS: Och sen lär man sig lite mer och mer när man skriver och tittar på såna böcker, lexikon och så. Lita, ja.

AL: Ja.

AS: Jag klarar mig det jag vill, och nu blir det ju inte så många resor heller.

AL: Nej.

AS: Men vi har gjort en resa, den här resan har vi gjort. (Anja visar en bild) För jag tyckte det var roligt. Den är tatt 2015.

AL: Mm.

AS: Det är mina barn, jag kanske kan visa dig. Det är ju jag där, det är min yngsta dotter där, och det är min äldsta, hon blir 45. Och det är hennes dotter.

AL: Ja.

AS: Och det är hennes två bar, de äldste för dom blir ju 18, är 18.

AL: Mm.

AS: Och han, så att, och så är det tomten och så är det hennes, så är det hennes små barn med också.

AL: Ja.

AS: Så att, så var vi där i Tomtelandet, och då var där tomten, sprang där, "ni måste ta foton" sa han. Så då satt vi där, och, så att. Jag har en son, men han kunde inte följa med, och ett barnbarn till henne. Annars har hon med sig alla sina, dom stora och dom små och så är det jag.

AL: Ja.

AS: Så det var ju roligt och få ett gemensamt kort, för jag ville att vi skulle åka upp, och så min svärson körde då. Och hade en sån där buss, så att vi åkte allihop i den.

AL: Allihopa, kul.

AS: Så fick vi, så hälsade vi ju på mina systrar också.

AL: Mm.

AS: Så att vi hade, också har hon, mina systrar har ju barn med. Och min ena, den yngsta, hon som är, hon har en tös och så har hon tre barn den, så då, är ju min barnbarn, så jag har sex barnbarn. Så att, också då, den som är född 44 hon är ju 73 år, hon har två töser men hon har inga barnbarn. (1944)

AL: Mm.

AS: Så det är väldigt roligt att komma ihop en gång, och alla, det har vi ju inte gjort förut.

AL: Nej.

AS: De har ju vart i Sverige, min bror, den äldste var här 72, när jag gifte mig. (1972) Och sen har min yngste vart, hon som är 67, är hon ju. Så att hon har också vart här flera gånger med sin man och barn, dom tösen, hon hade bara en tös. Så har dom vart och hälsat på mig, men då bodde jag ute i Himle.

AL: Ja.

AS: Så att där bodde jag i 30 år.

AL: Ok.

AS: Men sen...

AL: Hur var det att träffa syskonen för första gången?

AS: Ja, jo, det var väldigt roligt. Vi hade ju, jo vi fick fin kontakt. Det var precis som vi hörde ihop på något sätt, nej, vi har aldrig haft något tråkigt.

AL: Nej.

AS: De är rätt så glada av sig så att, bra humor. Det är ju så, så att, nej, men dom har väl tyckt att det var roligt fått, dom hade ju också börjat att leta efter mig. För dom hade ju också fått reda på, undra om dom inte hade mer. Henne, den äldsta, Anneli som hon hette, heter, hon som är nu 73 år, hon hade vi reda på att jag hade så, hon skickade vi lite småsaker och böcker och sånt där till henne. Då var ju hon inte så lite, stor, 44 vet du, föddes hon, ja.

AL: Mm.

AS: Och sen under tiden när jag kom till Sverige så fortsatte vi ge henne lite saker och de, kom det ju brev, att dom tackade för det. Och dom var så tacksamma och så skrev dom ibland, vad mamma önskade sig, hon ville ha några sockar och hon ville ha lite kaffe sånt där. Som hon, dom hade ju inte så då tyckte dom vi kunde skicka när vi ändå skickade nånting så. Eller kläder eller nånting sånt, skor och så.

AL: Mm.

AS: Ja, så det, det gick många lådor så.

AL: Mm.

AS: Men sen helt plötsligt så tog det slut 48, och det vet jag inte, har ingen, det har inte vart tal om. (1948)

AL: Nej.

AS: Det blev så, men, men att hon, ja hon var väl, hon var väldigt glad när jag, att jag kom. Så hon, jag gick in där då, 71, på sommaren, vi åkte upp då. (1971) Och då gick jag ju in där, jag visste inte hur jag skulle, hur hon skulle ta det. Men, så jag gick och frågade då liksom att jag, jag, då sa jag det ju på finska då till, personalen kom ju där och undrade var det var för en människa som kom. Då sa jag ju att jag söker Tyyne Korhonen. Jag är dottern, sa jag, men jag sa det på finska, - minun tyttö, sa jag.

AL: Mm.

AS: Så att det, och det är samma och då undrade dom, Tyyne, min äiti, det är mamma. Äiti bodde här, asunut täällä, sa jag då. Jodå, det, kyllä, sa dom vet du. Och dom sprang iväg, vet du, personalen. Jag hörde i korridoren långt bort att du har din dotter är här, vet du. Till mamma, då kommer mamma springandes, jag hade ju inte sett henne, nån gång.

AL: Nej.

AS: Så att hon, hon var ju inte så kraftig, men hon var rätt så lång. Men hon sprang lätt gjorde hon ju. Så då när hon fick se mig så, så hon kramade om mig och det var ju jättebra. Och sen så sprang hon iväg igen och då kallade hon att nu får dom göra kaffe, till allihop. Så alla pensionärer, dukade dom långbord.

AL: Ja.

AS: Så att, och då kommer och så personalen fick mycket att göra bara för att jag kom. (Skratt) Och duka upp alltihop och la fina dukar, långbord vet du, det var ju allihop skulle ju dit. Mamma hon hade fart då vet du.

AL: Ja.

AS: För hon var ju så glad för hon talade om att min dotter är här, du vet, det var ju en sensation. Vet du, hon var ju eller, kanske helt chockad själv.

AL: Ja.

AS: Men att hon tog ju, hon var ju inte den som, jag hade ju också i bakhuvudet att det, hon kunde ju alltså inte alls velat haft kontakt med mig.

AL: Mm.

AS: Det fick man ju ha för man, och då fick jag ju ta det. För det var ju jag som hade hittat på det här och åka upp så, nu när jag var äldre och skulle träffa henne.

AL: Mm.

AS: Men, men det gjorde hon inte, hon blev jätteglad. Sen hade jättefin kontakt och sen när jag då fick barn, jag fick mitt första barn 72. (1972) Så var det tre år mellan var, 75 fick jag pojken, 78 fick jag den minsta. (1977, 78) Så då har dom ju vart med där och träffar mormor. Och det har många gånger har vi ju rest och jag har rest själv, och så har jag rest till min syster som bodde i Helsingfors då. Och så flög jag därifrån över den ena dagen till den andra, bara för att komma, hälsa på mamma, för vi kunde inte åka alla på en gång, i all tid, utan så att.

AL: Nej.

AS: Ja, så det, det har varit många resor. Och den sista resan var ju begravningen som en var på. Vi och min dotter, ja. Det var då så att.

AL: Mm.

AS: Mm. Så det är ju den, den trappen, den minns jag. Den, den är ju, var ju med här, vad den inte med här? (Anja hänvisar till en artikel om henne) Eller var den där? Där är den!

AL: Jajamän.

AS: Där är den, så att, där, den är precis likadan idag som den var då.

AL: Ja.

AS: Så det är ingen skillnad, så den, var gång jag går i den så tänker jag och så säger jag det, åh det var den hemska trappan. Den är lite svårgådd nu, men att dom har bara murat igen för det har spruckit, men annars, det har inte ändrats alls. Och det är inte ändrat nånting nästan i huset, om man säger. Det är bara när man kommer in, dom har ju renoverat har dom ju gjort. Men, det är samma stil.

AL: Mm.

AS: Så, så också gårdsplanen man ser hur man har sprungit där och lekt och förbi där.

AL: Ja.

AS: Ja, så att det... Ja där bodde jag upptill jag flyttade 66. (1966) Då flyttade jag till stan. Så har jag bott i Varberg i först, i sju och ett halvt år.

AL: Mm.

AS: Då jobbade jag först på Robsmans, det var en syfabrik.

AL: Ja.

AS: Och sen efter tre och ett halvt år så började jag på Monark.

AL: Ja.

AS: Då var jag där i, till 72, på sommaren. (1972) För då fick jag mitt första barn och sen var jag aldrig på Monark mer och jobbade.

AL: Nej.

AS: Nej, då var jag hemma. Elva år, och passade dom här, fick barn och så kom det ju en till 75 och ja, så att det, jag passade då.(1975) Så hade man inte på dagis så, nej. Så att, och sen så, ja så gick de ju i skola och allt som man hade, fullt upp och köra dom en hit och en dit. Det är ju så med barn idag, dom ska ju överallt.

AL: Mm.

AS: Men det kanske var, det var lite lugnare i skolorna då kanske. Men på den tiden, mina, på 80 talet. Men det är nog livligare nu.

AL: Mm.

AS: Jag har ju jobbat en hel del i skolan, skolbarnsbiträde har jag ju gått här i hela kommunen. Jobbade där 98. (1998)

AL: Mm.

AS: Sen efter jag hade, jag var ju 30 år där i Himle. Så att då, ja, sen har jag åkt i mellan då, åkt.

AL: Mm.

AS: Så hade jag, men jag kunde, fick ju sluta då 98 för jag blev påkörd av en bil så jag kunde inte ta tillbaka det arbetet. (1998)

AL: Jaha.

AS: För att jag blev så skadad, jag fick, axeln och benet gick av där nere vid ankeln.

AL: Ja.

AS: Jag fick en whiplash så det har jag ju fortfarande, men det kan man hantera.

AL: Mm.

AS: Och sen är ju alltid att man kan inte gå så mycket i trappor för mycket för då svullnar den leden där. Och ja, så är det, när det blir. Men då slutade jag där, jag var bara, jag var ju och rehabiliterade mig i ett helt år. För att komma igång, men så kunde jag inte ha det, man ska lyfta i allting, och så där, så ja. Så jag, jag började lite i halvtid i vården, jag var i där så tills jag slutade. När slutade jag? Sluta två år innan jag blev pensionär.

AL: Mm.

AS: Jag är 75 nu så.

AL: Ja.

AS: Så att, så det har rullat på. Men sen har jag ju haft att göra ändå. Passat barn, barnbarnen med, nu.

AL: Ja.

AS: När dom kom, sen efter hand, så jag. Då, jag slutade ju två år innan jag blev pensionär, men så tyckte jag det var bättre och hade min dotter fått barn där uppe i Stockholm.

AL: Mm.

AS: Den första, och då var jag där, och passade dom lite.

AL: Ja.

AS: Sen efter hand, efter att dom föddes. Så att, vad hade jag, det var roligare då, tyckte jag. Det var ju det jag kunde klara av då.

AL: Mm.

AS: Ja, så att.

AL: Ja. Mm, vi ska gå tillbaks lite till i början, tänkte jag. För jag har ju, jag har en fråga som är vad dina upplevelser av kriget var. Och det nämnde du ju där i början.

AS: Ja.

AL: Men du sa att det blev väldigt bombat, din hemby.

AS: Ja, ja, ja det gjorde ju det. För det jag, jag ju, det har ju stått i skriv, jag har fått reda när jag pratat med dom där uppe så. Det var den gamla träkyrkan och den var vi ju inne i nu när jag var där 2015 med mina, alle mina. Så att, då var ju, den stod kvar och men alltså, sen var det ju då, det är klart det stod ut ruiner och sånt där, mycket, men att det, det gick ju slaget gick ju där över. Så att, det blev ju därför. Det blev förstört.

AL: Mm.

AS: Och sen har, efter kriget var slut, nu är det ju så fint. Nu har dom ju byggt upp allt så nu, inte nånting nästan man ser att det har vart krig. Nej. Det enda man ser när vi åkte igenom, innan vi kom till själva Sodankylä, kommer jag ihåg ju första resan vi gjorde då, jag och min man. Då hade jag inga barn. Var den här stora landningsbanan, det var ju en sån som de hade byggt bredare som en väg, då.

AL: Mm.

AS: Och den, den var ju precis som den var då, när kriget gick. Det var ju för att dom skulle kunna landa med sina flygmaskiner, när de skulle åt olika håll. Så den och det har dom lämnat som ett minne. Och så stora såna här bumlingar som dom hade. Så att det, så jag talade ju om för dom då hur det, att här har flygmaskinerna landat då när kriget gick. Men dom kan ju inte riktigt fatta det där riktigt än, men att min stora vet ju om det. För hon har ju, hennes man var ju armeniger. Är från Armerien, Arme., vad heter det?

AL: Armenien.

AS: Armenien ja. Och där var ju krig, sen dom fick ju flytta så därför hon träffade honom i Stockholm.

AL: Mm.

AS: Han, så att, 74 var där ju krig och sen har ju dom åkt och hälsat på, min dotter och barnbarn har ju vart där. (1974) Då blev där ju krig och nu är det väl snart tio år sen.

AL: Ja.

AS: Då var dom i det kriget och då var jag ju här. Så att hade det inte gått vägen så hade jag inte fått hem dom.

AL: Nej...

AS: För att det blev fullt krig bara från, dom kom dit på söndagen och på onsdagen kom dom inte ur landet. För då hade dom, bombade dom ner, först tog dom flygplatsen. Jag har ju varit där nere två gånger.

AL: Mm.

AS: Ja, så där, jag var där 99 och 93. (1999, 93) Och då var där ju så fint, det var ju vissa delar som var väldigt dåligt. Vi bodde på en del som var ganska dålig, för dom hade inte orkat bygga upp det efter. För det var ju väldigt många små krig som kom, vet du. Så kom ju då detta, förstörde och bombade ner denna fina flygplats, stationen som dom hade. Och sen alla broar, så dom var inestängda.

AL: Ja.

AS: Och dom fortsatte och bomba så då fick dom reda på hur jag kunde ha det då, för då bombade dom runt i kring. Och det, inga små skott om man säger. Så att, då fick dom komma på söndagen, fick dom komma i sju bussar, åka kolonn. Så dom kom till Damaskus.

AL: Ja.

AS: För det är ju som, nu är ju Damaskus, nu är det ju ingenting.

AL: Nej.

AS: Alltså, det är ju så hemskt det här, nu tänker man ju det är fruktansvärt. Man ser det i tv hur det ser ut. Och alla dessa människor, lemlästade och hemlösa och ingenting.

AL: Ja...

AS: Så får dom fly sitt land, och då tänker jag på det att det var ju samma sak som jag fick ju.

AL: Mm.

AS: Komma, jag är ju också en flykting, fast jag var så liten och det är ju dom andra med. Både stor, vi är ju olika åldrar.

AL: Mm.

AS: Och dessa föräldrar som springer med, det är ju hemskt. För dom, barn, mammor och pappor och allt. Och så ha barn på det. Så att, då fick dom ju ändå veta hur det är och då när dom hade kommit in i bussarna så började dom och smälla av bomber. Nån, ja, en halvkilometer runt om, hela bussarna där, för att skrämma dom, på något sätt. Så dom kom faktiskt lyckligt i denna kolonnen och åkte hela vägen upp till Damaskus.

AL: Mm.

AS: Så dom kom över där och sen fick dom sova över lite på ett hotell, sen kunde dom komma flyg till Arlanda.

AL: Mm.

AS: Dom kom lyckligt hem, men annars hade jag ju mist både min svärson och min dotter och två barnbarn, och så hans föräldrar, hans syskon. Allihop var ju där.

AL: Ja.

AS: Men där gick det, där gick det lyckligt, att dom kom, fick hem dom, ja. Så att dom bor i Stockholm. Några, hans mamma och pappa bor i Stockholm och sen då har hans sy, mostrar också, du vet så har dom flyttat igen. Där har dom vart sen. Så det är det, så har dom några mostrar kvar i Libanon.

AL: Mm.

AS: Så det, så det är inte roligt att veta, åka så här, man vet aldrig hur ett fort ett krig bryter ut. Dom är väldigt oroliga, när det sätter igång där nere.

AL: Ja.

AS: Min, nu var vi på den norra delen, där var det lugnare, för dom. För hade dom vart på södra, där var det ju fullt.

AL: Mm.

AS: Så, där vi gränsen, där är det, ja nu har det vart lugnt ett litet tag, i Libanon. Men vi vet inte hur länge det kan vara. Men så är det. Det flyttar sig, krigena. Ja, vi har ju vart befriade här i Sverige, från det hela.

AL: Men jag tänker, det måste vart några jättejobbiga dagar för dig?

AS: Ja, det var fruktansvärt, det var ju fruktansvärt för jag visste ju ingenting. Ja, vi, all kontakt bröt ju. Vi kunde inte ringa eller så, nånting. Dom visste ingenting, utan har kommit över till Arlanda, så, kunde tala om att de var komna. Hemma, land. Det är hemskt, från, från ja, torsdagen, fredag, lördag och söndag, inte veta nånting.

AL: Nej.

AS: Mer än att där är krig.

AL: Mm.

AS: Så att, ja så är det...

AL: Drog det upp minnen hos dig också?

AS: Ja det är klart det, kanske inte på det sättet för att jag inte var där nere, men dom ville ju haft med mig då, så då hade jag ju vart där också. Men att jag vägrade åka dit. Så jag tyckte att kände inte att jag ville dit och det var ju tur, för då hade jag nog, hade nog blivit ännu värre för mig då. Alltså, höra detta. Det räcker ju, så jag menar nu, denna påsk, hur dom sköt här, förra, nyår var det nu. Ja, då sköt dom så väldigt med här, och det, det var riktiga bomber.

AL: Ja...

AS: Och då, då hade jag ont av det.

AL: Mm.

AS: För det, det höll på en halvtimme, här ute på ängen, och du vet, det är inget som man vill...

AL: Det låter som det sitter i ryggmärgen?

AS: Ja, ja, ja, ja det gör det. Man blir väl aldrig helt fri från det på nått sätt, men man har det ju. Talar man inte om det och om det inte är nånting ute som man märker så. Men att på ett sätt tycker jag det var roligt att vi fick vart alla och det är liksom band ihop alla.

AL: Ja.

AS: Så det, det känns ju bra.

AL: Ja. Men du minns lite av resan, minns du när du fick besked att du skulle åka till Sverige?

AS: Nej, nej, det gör, för jag har, dom minnena har jag inte. Men jag har ju bara dom där hemske minnena med där här, med de skjuter och elden och det.

AL: Mm. På tåget också?

AS: Nej, tåget det vet jag inte, alltså jag vet ju inte hur jag åkte, men att jag har sett, såg ju när jag, vi, hur det brände, och så. Men att hur jag åkte det minns jag inte, jag var ju ganska liten, jag var ju tre, jag blev ju fyra år i november.

AL: Ja.

AS: Ja, men ändå så jag, vi åkte ju tåg. Det gjorde vi.

AL: Ja.

AS: Det har dom ju sagt sen, så att. Nej det, men man vet ju aldrig hur det, eftersom man reagerar så starkt sen när man kom. Som såg mig i det hemmet då när jag kom. Med allt med åska och dånar och det så, och eld. Då fick dom ju gå så inte jag såg elden. Alltså då, så nån annanstans för det kunde, var ju när grabbarna en bit bort brände det och brandkåren kom. Då blev jag ju väldigt orolig för då, tröstade mig och bära mig på ett annat ställe som var lite lugnare i huset så inte... Så att det, det var sånt som kom då, jag menar.

AL: För åskan slog ner?

AS: Nej.

AL: Eller...

AS: Nej, åskan, men åskan gick ju, gick ju väldigt mycket på somrarna på 50 talet.

AL: Ja.

AS: Det, du vet det var ju den då, när knallarna och det var det jag var rädd för.

AL: Ja.

AS: Och så blixtrade det ju och det är sånt jag hade allting sett på något sätt, så det var jag rädd för. Allting som dånade, och blixtrar och dunder. Allt och så.

AL: Ja, men du fick förståelse hemifrån?

AS: Ja här, sen det är klart, sen när jag blir lite äldre så förstår jag ju mer och så, att varför jag var där och så.

AL: Mm, ja.

AS: Ja.

AL: Så ni åkte tåg över Haparanda då?

AS: Ja. Och så åkte, sen åkte vi rak igenom här, det vet jag inte hur dom tog rutten, men.

AL: Stockholm?

AS: Ja, det var väl så dom, så kom dom hit till Halmstad.

AL: Och du kom hit, sa du på våren?

AS: Ja, jag kom nog på våren till Halmstad i alla fall, sen det tog ju lite tid innan. Vi skulle ju då, man skulle ju göras i ordning, avlusas, alltså. Det var ju mycket undersökningar av läkare och sånt, också.

AL: Mm.

AS: Och så var, sen väntan då var, vilket hem vi skulle till. Var det ju också.

AL: Ja. Minns du nått av dom här undersökningarna?

AS: Nej, nej det minns jag inte.

AL: Men barnhemmet sa du att du hade träffat andra som har vart på samma?

AS: Ja, dom hade vart på samma barnhemmet där. Och dom, och då fick jag ju den uppgiften, dom sa att dom, efter förstod jag varför jag var så rädd för kvinnor.

AL: Ja.

AS: Så dom hade väl vart lite obehagliga med mig med då. Men så satt det i när jag kom, så då fick dom, fick dom inte komma nära mig och lägga mig i sängen, den här, jag hade ju fått en barnsäng, sån där fin.

AL: Mm.

AS: Man drog ut, en mindre. Och, så att, då fick min, då min, hon som skulle ha mig, dom fick lägga mig, han. Och så min, det blir ju min pappa sen.

AL: Mm, ja.

AS: Ja, så dom la mig då, några, nån vecka, ja så där en vecka eller så. Och sen gick det över. Men jag menar, just att dom fick inte komma nära, för då var den där hemska, då kom väl det att då kanske jag får obehag, och stryk. Det vet man inte, men alltså så var det.

AL: Mm.

AS: Så att jag, så det kommer jag så väl ihåg.

AL: Mm.

AS: Men gick det över och så, sen gick det väl som vanligt eller så. Ja, det blev mer och mer att jag trivdes och det gick bra. Och jag hade så.

AL: Mm. Ja, så då bodde du på en gård.

AS: Ja, det är en gård på landet ja.

AL: Mm, var där jordbruk?

AS: Där var jordbruk ja. Så jag tyckte väldigt mycket om att vara på landet då. Vi hade ju djur, vi hade höns och jag hade ju kaniner när jag växte upp där och sen hade jag, hade dom ju häst. Den körde jag, så, en häst. Var jag väldigt intresserad att köra hästar. Alltså man kör särskilt en, som hette Munter, det var min häst.

AL: Jaha.

AS: Mm, han var så snäll, han var alldeles chokladbrun, var han. Var fin. Så sen hade, vi hade ju många sen, hästar efter den, men, men det var den som var den snällaste, för min del. Så jag var ju, började köra häst redan när jag var sju, åtta år, körde jag häst.

AL: Ok.

AS: Och sen körde jag ju sen när jag blivit lite äldre för, med olika, med den hästen, dom andra som kom, vi hade ju hö, så vi körde ju hö och vi gjorde alla andra, harva och sånt, vet du.

AL: Mm.

AS: Ute på åkrarna, det gjorde jag ju, så att. Vi hade ingen traktor då, och vi fick ingen innan dom la ner jordbruket, så att. Så att, för av ålderskäl så kunde dom inte orka längre, så, så nu är det ju utarrenderat, jorden som är nu.

AL: Ja.

AS: Nu är det ju min syster, fostersyster hon som hänger där på det kortet där med sin man. Inte, inte den mannen där, för det var en broder som har, som hade dom fyra barnen, jag ska visa dig det sen. Så att han, ja så att det blev så.

AL: Mm. Men det låter som du trivdes med det livet?

AS: Ja, oh ja, ja det var ju väldigt roligt och kunna göra, och jobba med, och kossorna, jag mjölkade tidigt. Jag började mjölka en ko redan när jag var, började småskolan.

AL: Ja...

AS: Så gjorde jag ibland, för att, det var roligt, så lärde jag mig sen har jag ju mjölkat många kossor. Sen när jag blev 16, 17 år skötte jag allt, ibland när dom hade lite semester, jordbrukspår, ryckte jag in och mjölkade.

AL: Mm.

AS: Då mjölkade jag åtta kor på morgonen och åtta kor på kvällen. För hand då liksom.

AL: Ja.

AS: Ja, så det blev 16 kor. (Skratt) Ja, men ja.

AL: Men det var nånting du tyckte...

AS: Ja, det var roligt, alltså jag gillar ju jordbruk så att det hade det, så att det var fint.

AL: Mm.

AS: Och sen gillar jag ju sen när det var traktorer också. Men alltså då var jag på ett grannställe och fick köra där, så att. (Skratt)

AL: Ja.

AS: Nej det, det var inte så stort ställe så att, men...

AL: Men det var inget då ville fortstätta med, jordbruk?

AS: Fortsätta? Nja, jo det hade jag, hade vi, jag bodde ju på ett litet jordbruksstället så, men det var ju mycket mindre. Men det var ingen idé och, och ha, jobba med jordbruk och ha djur. Då hade man fått köpa traktor och det blir så dyrt för det. Och det var ingen idé för det var inte så stort och köra runt på.

AL: Nej.

AS: Så att det blev inte så, utan vi, när jag bodde där då, arrenderade vi ju ut det, jorden. Så att, och nu, ja, så är det.

AL: Mm, sen, hur var mötet med Sverige, förutom, trappan låter som det starkaste mötet?

AS: Ja, ja det är ju det, ja.

AL: Vad tror du det var som gjorde att...

AS: Nej, det var väl att dom bar mig upp.

AL: Mm.

AS: Detta, bar mig upp på, då jag vet det kom en stor bil, det minns jag ju så väl. En svart bil, en äldre sån där. Och en chaufför som gick ut och så var där då två, det var Karin Sandklef och en dam till då. Men att den damen vet jag inte vad hon heter, men dom var, kom de bägge två då, en, Karin bar mig vet du, och det där, den där trappan, också bara bära och jag inte ville detta.

AL: Mm.

AS: Så blev det ju det, motståndet, att dom tvingade, blev tvingad in. Det blir man ju när man, jag hade ju inget annat val.

AL: Nej.

AS: Så det var ju det som blev. Och så, komma in till okänt, det var ju helt annan, som inte var i Finland. Då hade man ju sett det och så ser man något annat och så annat folk och det var ju inte dom ansiktena jag hade sett.

AL: Nej.

AS: Det är ju det vi måste, det är ju det man präglas ifrån födseln med sina föräldrar och så. Och sen så tappar man dom, så kommer man med nya, far och det. Det är väl det som står, att man reagerar så. Jag tror det är många andra barn som borde, såg.

AL: Ja.

AS: Ja, det har man ju, jag har ju läst böcker och jag har, jag har ju sett den filmen "Bästa av mödrar".

AL: Mm.

AS: Den var bra, för den kände jag precis igen den här bilen som kom med den här gossen och skulle in där. Och Maria som spelar den där rollen som sin fostermor till honom. Hon kunde heller inte riktigt godta, men det blev ju bra sen.

AL: Mm.

AS: Ja, men också en, ja, och då hade jag med mig mina två tjejer, för jag tänkte då kan dom ju titta på, för att se hur det egentligen, dom har inte fattat, inte riktigt hur det var.

AL: Nej.

AS: Alltså när man pratar om det, så då tyckte jag att det var en bra film, men den var väldigt tragisk. Och det var det ju, det var ju. Så dom tyckte att det var svårt, på ett sätt var det roligt att se den, men det var svårt också.

AL: Ja.

AS: Så är det.

AL: Det blir personligt när du har varit med om det.

AS: Ja, så att, och det kände man då när man såg det här. För det var ju så mycket som var likt mig, med då när dom kom med han, han skulle in i sitt hem och den där bilen. Det minns jag ju, den bilen minns jag väl, för den var svart, av en äldre sorts bilar de hade då. Så att, ja.

AL: Hur lång tid tog det innan det släppte?

AS: Ja, det släppte, det tog väl, ja, det tog väl några månader sådär, minst. Att sen blev det väl att dom var, dom gjorde så gott dom kunde och så börjar man ju och då trivas med dom. Det blir ju så, man fäster sig vid dom. Så det var ju särskilt, hon var ju väldigt snäll så att hon var ju otroligt, det var ju hon som skötte mig enda sen jag kom.

AL: Mm, vad hette hon?

AS: Linnea.

AL: Linnea.

AS: Karlsson.

AL: Mm.

AS: Mannen hette också, han hette Arvid. Så de var gifta då.

AL: Mm.

AS: Så att, du vet då när hon dog då, för hon fick ju en hjärnblödning på mornen, en då.

AL: Jaha.

AS: 52, och då levde hon bara till klockan halv tre på natten. (1952)

AL: Mm.

AS: Hon blev förlamad, dom hade ju inte så mycket så dom kunde, med läkarvård alltså, läkaren var ju där men han kunde ingenting göra. Hon var förlamad hela.

AL: Ja.

AS: Och då satt vi ju där och vakade, jag var ju också där. Och det var ju väldigt tragiskt, så det sista hon sa, det var innan, det var halv tio på förmiddagen, så sa hon då, då kände hon väl det att nu, nu klarar hon inte det här. Så då sa hon det att, nu får ni ta väl hand om lilla Anja, sa hon. Så att det var ju det sista som jag liksom minns, sen dog hon ju, så att, ja.

AL: Ja.

AS: Så att det, och sen var det ju också tragiskt för det var ju mul- och klövsjuka som gick på grannstället. Och där grävde dom ner alla sina djur på natten. Och det här grislätet hade jag i huvudet och jag kan än höra hur denna maskin eller grävskopan gick. Och så, döden där, på grann, bara en bit ifrån.

AL: Ja.

AS: Dom umgicks ju vi med mycket, dom grannarna, allihopa där. Så, så det var så mycket tragedi. Den natten.

AL: Ja.

AS: Om en säger, så och sen fick vi inte ha begravningen heller nästan för att det var ju för att det var smittosamt, mul- och klövsjuka, vet du. Vi hade det ju inte men, men det är ju så att då, så då stod där bocka nere vid våran väg. Med lampor, röda lampor så att vi fick inte gå längre än dit. Så att, men till sist så fick veterinären och när dom hade besiktigat allting så fick vi ha begravning. Men det drygade ut lite.

AL: Ja.

AS: Så att det är inte nå vidare. När det blir så, men ja. Jag vet det var ju väldigt svårt för han, blev ju, det, han, så, mannen, det var ju, och jag, du vet det och så var det ju föräldrarna. Det är ju hennes föräldrar.

AL: Linneas föräldrar?

AS: Ja, dom vet du. Det är dom, Amanda hette hon och han hette Alvin, och dom hette Johansson.

AL: Mm. Så dom tog hand om dig?

AS: Ja, sen efter det så tog dom hand om mig, ja allting så då fick det övergå till dom. Och det, det, så då bodde, så vi bodde ju allihopa där ändå fast att det var ju bara att det, dom bägge bodde i det, stugan.

AL: Mm.

AS: Och den har ju min äldsta syster, min syster, fostersystems äldsta tös har haft den innan. Men sen har hon tatt hand om den gården, så det blir ju gårdar till dom alla, så stugan den fick nästa syster till den tog det och sen har den andra systemen, hon tog hemmet, på andra sidan så dom har, är ju väldigt nära så. Så deras broder han är delägare i det. Och, så att, men det är ju då, så nu har hon det som sommarviste, eller så. Och semestrar och så.

AL: Mm.

AS: För att dom driver inget jordbruk där.

AL: Nej.

AS: Där är utarrenderat, det. Men förr har det ju vart såna som har hyrt in hästar där och så. Men att nu har dom inga hästar där, det är slut med det. Men att jorden har ju grannstället, kör det så.

AL: Mm.

AS: Så att det finns ju kvar, det är väldigt roligt så länge vi kan, dom lever och jag lever och vi kan umgås och så nu ska jag dit i påsk. Och då är jag där en dag så att. Och sen samma vid, kring vid jultiden så är vi. Så vi har, eller är dom här och hälsar på när dom kan. Men det är ju bara det att den äldsta bor i Göteborg, hon som har det. Och den andra som är hon bor i Huskvarna. Och den som har det, hemmet på andra sidan ån om man säger, hon bor i Leksand.

AL: Ja.

AS: Och deras bror bor i Uppsala, så du vet det är ju inte så nära så. Sen har dom ju barn i sin tur och vi, vi har bra kontakt. Så det är bra, roligt att vi, ingen är osams.

AL: Nej.

AS: Ofta kan det ju bli så.

AL: Mm.

AS: Att, men det går jättebra. Och det är ju roligt, för det är ju den enda man, i närheten som man har nu, det är ju dom, så. Och sen min familj då liksom, men just av dem som jag kok, ursprunget där, som har varit med där så, ja.

AL: Mm. Vart började du i skolan?

AS: Jag började i Frillesås skola. Ja i småskolan började jag, det hette Stuv, heter den småskolan, Stuv's småskola.

AL: Hur var det?

AS: Ja, det, det gick väl ganska bra så, det är väl som det alltid är när man, det finns väl alltid lite som kan vara svårt. Jag hade ju sådär lite olika ämnen, var jag väl lite, problem med ibland. Så där, jag hade inte så lätt för att lära men det jag kunde det gick ju bra.

AL: Mm.

AS: Ja, jag har klarat mig så. Men det, det är ju så.

AL: Du kanske var mer praktiskt lagd?

AS: Ja, jag var väl det, så att, med allt. Räkning var lite väl svårt för mig men, men att det, men man fick traggla mer, alltså man fick läsa mer och öva mer och så. Så berodde det ju på lärarna, en del lärare var väl väldigt bra och en del var väl... Men att det var ju inte, det gick bra, så att.

AL: Mm, var det lätt att hitta vänner?

AS: Ja, det hade jag ju några stycken som, på grannens. Sen några töser och ja vi var väl som ungdomar som gick i skolan, så hälsade, lekt vi ihop mycket. På vintrarna åkte vi skridsko ihop, för det var ju sjöar och lite sånt och så vi gick på sen, ja vi är ju som grannens närmast stället där, ja så vi lekte. Så det var inga problem, så. Nej, vi hade roligt, vi hittade ju på själva lekar och lekte i hyddor och allting sånt, ja.

AL: Var där mer barn från Finland där du bodde?

AS: Eh, där var, där var nog en hel del men det var inga som jag gick ihop med, för dom var äldre än jag. Men så dom, jag vet vem dom var.

AL: Mm.

AS: Men jag var aldrig, dom gick aldrig i samma klasser som jag. Eller var dom äldre, så att. Då, nej det gjorde jag inte.

AL: Blev du nånsin retad för att du var från Finland?

AS: Eh, inte speciellt. Nej, det hade, det var väldigt snällt för det gjorde dom inte så mycket, nej.

AL: Nej.

AS: Men det har väl hänt många andra som har fått. Nej dom var inte på mig på det viset.

AL: Nej.

AS: Och retade mig för att jag var kommen ifrån Finland, det var inte, nej...

AL: Nej. Och du sa att ni skickade paket och brev, vet du vem som översatte åt er, breven?

AS: Nej, nej det vet jag inte för vem som gjorde det. För uppe i Finland vet jag att dom som hjälpte det hållet och översatte hon hette ju Anna Lisa, det var en kusin till mig.

AL: Ok.

AS: Anna Lisa Yliaska hette hon.

AL: Hur stavar du efternamnet?

AS: Yli, y, l, i, yliaska. Sen är det som vanligt, ja så hon kunde, hon kunde väl en del svenska så hon hade, hjälpte till med det. Och sen hade vi, vet jag inte vem som översatte här, på när jag var liten. Men sen när jag blev äldre så hade jag ju en grann, ja hon var några år äldre än jag, hon, hon kunde ju finska, hon var finsk. Så den visste jag ju var, men att vi var väl inte ihop så mycket, vi lekte ihop nån gång ibland, men sen så flyttade hon till utlandet, sen var hon där. Men hon hjälpte till också lite, senare också. Med det, hon kunde ju finska och det kan hon ju än idag, riktigt så det.

AL: Mm, sen reste du till Finland, var det första gången 70, du reste? (1970)

AS: Ja, 70 första gången.

AL: 1970, ja. Och var det bara semester?

AS: Ja det var semesterresa vi gjorde. Och det, min man var fotograf så att han skulle fota mycket så att. Därför så blev det så.

AL: Vad hette din man?

AS: Han heter Gösta. Men vi är inte ihop längre, ser du.

AL: Mm.

AS: Nej, så jag vet inte hur man ska säga till det där då.

AL: Vad sa du?

AS: Vet inte hur man sätter, man, men att vi var ju till 98. (1998)

AL: Ok.

AS: Ja, skildes vi åt.

AL: Ja.

AS: Men att vi har bra kontakt ändå, så för han bor i Stockholm han också.

AL: Mm.

AS: Med barn och barnbarn, det blir ju så. Det var ju det, nej dom har olika högtider och sånt, så kommer, så går det väl bra.

AL: Mm. Hur var det då 1970 att komma tillbaka till Finland? Hur kändes det?

AS: Ja det var, det är klart det var lite märkligt och så. Att det var ju inte så man hade tänkt att det kanske, man mindes ju inte mycket. Men att där var ju lugnt och det var ju det, det var ju inget krig där, så det var ju det. Det var bra. Nej, vi hade väl enbart, min mamma och vi där, var ju sköterskor och så. Vi tog ju små, dom körde ut med oss ibland när vi kom. När jag hade mina barn med mig så. För att komma på olika ställen och visa hur det var.

AL: Mm.

AS: Och så då, men sen, sen blir det ju inte, sen har det ju, det är klart att jag, vi åkte ju runt i kring. Vi hade ju bil då så, så vi åkte ju också, olika. Men det var väldigt mycket mygg så vi kunde, det var svårt för mina barn att vara ute.

AL: Ja.

AS: Så att, det var väl det värsta felet med att det var så mycket mygg.

AL: Myggor.

AS: För det var en älv som gick där bredvid där som hette Kitinen, älven. Och där blev väldigt, med vatten och så olika, ja, det blev olika tidpunkter som det kan kläckas mycket såna mygglarver och det blir där, och där var ju, man kunde bli bara man stack ut så var man kolsvart. Och det är hemskt.

AL: Ja.

AS: Så usch, nej det var inte bra när dom var små, vi var där men. Sen vid några av gångerna vi var där så var där nästan inga.

AL: Nej.

AS: Och då kunde man ju vara ute mycket mer. Det var mest därute, där mamma bodde, för det var ju mer åt, lite ut åt landet till. Men när man åkte in till samhället eller byn som man säger, själva så, där var inte riktigt så mycket mygg.

AL: Nej.

AS: Men där är fint nu, men att gå där också prata om att här är jag född. Ja, med barnbarnen var där. Så talade om här, - har du vart här, ja, är du född här mormor? (Skratt) Och det låter ju käckt och dom var väldigt medvetna om, och det var intressant att vara där. Så det var ju tur att det blev gjort.

AL: Ja, för hur viktigt tror du det är att få berätta sin historia?

AS: Jo, jag tror att det är väldigt nyttigt. Alltså det, många, att man blir mer en hel människa. Att man få liksom talat om det, hur man känner och mm.

AL: Mm. Hur ser din relation till Halland ut? Vad betyder Halland?

AS: Ja, Halland är väl jättebra, jag trivs jättebra här. Jag kan inte tänka mig att flytta härifrån heller. Jag skulle liksom inte kunna tänka mig att flytta tillbaka till Finland.

AL: Nej.

AS: Nej, det går bra att vara där en fjorton dagar eller tre veckor men sen vill jag hem. Så det blir ju så.

AL: Ja. Jag ser ju på dina väggar, alla foton, att familjen är väldigt viktig för dig och det hör jag också.

AS: Ja, ja, ja.

AL: Tror du att det är speciellt så på grund av din historia, det du har med dig?

AS: Ja, det är det nog, för att, det är det säkert för att dom är ju mitt allt. Om man säger så. Men nu, det är kanske lite ovanligt mycket kort. Men dom har gett mig dom här i jul, olika, man säger det, min, där är ju min äldsta, hon sitter ju där. (Anja visar foton) det är min äldsta tös Monika.

AL: Ja.

AS: Och det är mina två töser dom. Och sen är det ju då, hon, hon sitter där uppe, den i den lilla kortet där, det är Ann-Louise.

AL: Ja.

AS: Hon har ju dessa barnen här, men så är dom ju, det var hennes man.

AL: Mm.

AS: Det var ju första mannen, förstår du. Men, så att hon är ju omgift och då har ju, då är då hon har dom, dom pojkarna här.

AL: Ja, ja.

AS: Vilhelm och Gabriel. Och där är ju alla barnen där hennes, de sitter där och är hennes alla då. En, två, tre, fyra. Hon har fyra men dom är ju lite olika kort här på dom. Och här är min son, när han gift sig förra året.

AL: Ja.

AS: Ja, så att, sen är det ju då, dom har ju gett mig dom i present och så.

AL: Mm.

AS: Och där är ju, det är ju Sanna där och Samuel där. Där sitter dom allihopa.

AL: Ja.

AS: Det är dom där små.

AL: Ja.

AS: Det är nog, det är nog Vilhelm och där är Gabriel, och det är Nicole, hon är ju 18 år nu.

AL: Mm.

AS: Och det är Emilia, det är hennes syster, dom, dom är syskon. Och där sitter dom bägge.

AL: Ja.

AS: Så.

AL: Ja.

AS: Så på ett vis har det blivit för mycket kort, men jag tycker, jag kan inte slänga bort dom, det är ju synd för då blir ju dom ledsna. Men alltså, så är det ju det att min gubbe var ju fotograf. Och jag är ju sån där nörd med foto, mycket. Enda sen jag var barn, jag började redan när jag var elva år, så att.

AL: Och fotografera?

AS: Ja, så att, jag har ju så mycket i albumen, de gamle där ser du. Så jag har ju fortsatt med det så att. Men det är ju för album, han gjorde ju diabilder.

AL: Mm.

AS: Och kunde visa, han var ju mycket ute och visa förr.

AL: Ja.

AS: Så att det var väl det han hade så vi har väl samma intresse på ett sätt.

AL: Mm.

AS: För att fota, men så kan det väl bli för mycket.

AL: Det är enklare nu idag när man har dom på datorn.

AS: Ja, jo, men då ska man ju kunna det också vet du. Men det kan ju inte jag. Jag har ingen dator. Sen, jag har en mobil har jag ju.

AL: Ja.

AS: Men att så är det.

AL: Vi kan väl titta på lite foton tänkte jag?

AS: Ja, gör det.

Slut på inspelning.